

'De kans om gepest of een pester te worden is erfelijk'

Door Stefanie Van den Broeck. Illustratie : Sarah Yu Zeebroeck

Op de Nederlandse website Ouders van nu lazen we dat 'erfelijkheid een grote rol (speelt) bij pesten en gepest worden'. Er wordt verwezen naar Nederlands onderzoek uit 2019, waarvoor leerkrachten het gedrag van tweelingen beoordeelden. Daaruit bleek dat pesten en gepest worden voor respectievelijk 70 en 65 procent toe te schrijven zijn aan genetische factoren.

Volgens ontwikkelingspsycholoog Matteo Giletta (UGent), die onderzoek voert naar pesten, zit hier zeker een kern van waarheid in. 'Deze studie is ook opgenomen in een recente, betrouwbare meta-analyse. Daarin werden de resultaten van 21 verschillende tweelingenstudies vergeleken, met in totaal ruim 60.000 deelnemers, die focussen op slachtofferschap tijdens de kindertijd, onder meer door pesten. Daaruit bleek dat genetische factoren voor 40 procent bepalen hoe groot de kans is dat je als kind slachtoffer wordt. Als het enkel over pesten door leeftijdsgenoten gaat, loopt dat percentage op tot 47 procent. Dat gemiddelde ligt dus een stuk lager dan in de studie die in Ouders van nu wordt geciteerd. Maar het klopt wel dat genetische factoren een rol kunnen spelen. Al moeten we opletten voor 'victim blaming': dat je door bepaalde genetische factoren meer kans hebt om gepest te worden, betekent niet dat het jouw schuld is. Maar er zijn wel enkele terugkerende mechanismen, met telkens een wisselwerking tussen genen en omgeving. Zo beschrijven de onderzoekers dat kinderen met een neurotische persoonlijkheid meer kans hebben om sociaal geïsoleerd te raken en daardoor kwetsbaarder zijn om het slachtoffer te worden van pesten. Ook Gie Deboutte, voorzitter van vzw Kies Kleur tegen Pesten, vindt het zeer gedegen onderzoek. 'Al zijn "pesten" of "gepest worden" op zich natuurlijk geen genetische eigenschappen. Maar als je bijvoorbeeld een autismespectrumstoornis hebt, wat deels genetisch bepaald is, verhoogt je kans op slachtofferschap. En anderzijds: bij ADHD, dat ook deels erfelijk bepaald is, heb je minder impulscontrole, waardoor de kans groter wordt dat je in moeilijke situaties naar agressie zult grijpen. Als je daarvoor "beloond" wordt, met een hogere status in de groep, bijvoorbeeld, kun je vast komen te zitten in de rol van pester.' Er zijn ook enkele interessante studies die een link leggen tussen pestgedrag en epigenetische mechanismen. Traumatische ervaringen kunnen zich als het ware verankeren in je DNA, waardoor je nog alerter wordt voor dreigende prikkels. Die epigenetische verandering kun je doorgeven aan je kinderen, die mogelijk ook angstiger en onzekerder zullen zijn, waardoor ze sneller bij pesters in beeld kunnen komen. Al is het bewijs daarvoor nog beperkt, en is er dus zeker nog meer onderzoek nodig. We moeten sowieso benadrukken dat omgevingsfactoren een cruciale rol spelen: op school kan bijvoorbeeld een klimaat worden gecreëerd waarin pestgedrag heel weinig kans maakt. Het feit dat genetische factoren een rol spelen, betekent dus niet dat we daar met een fatalistische blik naar moeten kijken.'